

УДК 351.741

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2023-2-10>

Курляк Мар'ян Дмитрович,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8062-4806>

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ДІЙ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПРИ ЗАТРИМАННІ ОСОБИ, ЯКУ ЗАСТАЛИ ПІД ЧАС УЧИНЕННЯ ТЯЖКОГО АБО ОСОБЛИВО ТЯЖКОГО ЗЛОЧИНУ І ЯКА НАМАГАЛАСЯ ВТЕКТИ

***Анотація.** Розглянуто тактичні прийоми, які застосовують працівники Національної поліції України під час затримання особи, яку застали на місці вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину та яка намагалася втекти. Висвітлено практичні методи та прийоми, що застосовують працівники правоохоронних органів, у їх синергії.*

Дослідження ґрунтується на таких основних наукових методах пізнання, як аналіз, синтез, індукція, дедукція тощо.

Досліджено стратегії, якими послуговуються співробітники правоохоронних органів, керуючись законодавством України, водночас зосереджуючись на забезпеченні безпеки і громадян, і поліцейських.

Отримані дані свідчать, зокрема, про те, що ефективна тактика поліцейських під час таких затримань ґрунтується на ретельному попередньому (за можливості) плануванні, підготовці та виконанні. Працівники правоохоронних органів дотримуються встановлених процедур, застосовуючи силу, тактичні маневри й ефективну комунікацію для успішного затримання підозрюваних. Ці тактики постійно оновлюються та вдосконалюються, щоб адаптуватися до мінливого кримінального середовища, водночас забезпечуючи ефективність та дієвість зусиль правоохоронних органів.

Зроблено висновок, що надважливими є добре засвоєні та відпрацьовані тактики, що застосовують при затриманні злочинців під час скоєння ними тяжких або особливо тяжких злочинів. Дотримуючись українського законодавства та застосовуючи виважені підходи, поліцейські можуть забезпечити громадську безпеку й успішно затримати підозрюваних. Постійне навчання та професійний розвиток відіграють важливу роль у діяльності працівників поліції. Вони повинні бути обізнаними з передовим досвідом, новітніми тактиками, що застосовують правоохоронні органи.

***Ключові слова:** тактика, методи, прийом, Національна поліція України, затримання, злочинець, тяжкий злочин, особливо тяжкий злочин.*

Kurliak Marian. PECULIARITIES OF THE TACTICS OF THE NATIONAL POLICE OFFICERS DURING DETENTION OF A PERSON WHO WAS CAUGHT DURING THE COMMISSION OF A SERIOUS OR PARTICULARLY SERIOUS CRIME AND TRIED TO ESCAPE

***Abstract.** The article examines the tactics used by the National Police of Ukraine during the detention of persons who were detained at the scene of a serious crime or a particularly serious crime and later tried to escape. Emphasis is placed on the peculiarities of Ukrainian realities, practical methods and techniques applied by law enforcement officers during their work.*

The article examines the tactics applied by police officers in Ukraine when apprehending criminals in the midst of serious or particularly serious crimes. The strategies used by law enforcement officers in accordance with the legislation of Ukraine are investigated, focusing on ensuring the safety of both citizens and the police officers involved. The methodology included the analysis of existing practices and procedures, as well as the study of relevant laws and regulations.

The given information shows that effective police tactics during such arrests are based on careful advance (when possible) planning, preparation and execution.

Law enforcement officers follow established procedures, using force, tactical maneuvers, and effective communication for successful apprehending of suspects.

These tactics are constantly updated and refined to adapt to the changing criminal environment, ensuring the efficiency and effectiveness of law enforcement efforts.

It was concluded that well-learned and practiced tactics for arresting criminals during serious and especially serious crimes are critically important. By following Ukrainian law and using a balanced approach, police officers can ensure public safety and successful apprehending of suspects. Ongoing training and professional development play a vital role in ensuring that police officers remain aware of best practices and advances and the latest law enforcement tactics.

Key words: *tactics of the Ukrainian police, detention, serious crime, caught at the scene of the crime, escape.*

Вступ. Робота поліцейських, що полягає, зокрема, у забезпеченні правопорядку, є надважливою. Одним із аспектів їхньої діяльності є затримання злочинців, котрі вчинили тяжкі або особливо тяжкі злочини. Тактика, яку використовують поліцейські під час затримання злочинців, має вирішальне значення для забезпечення безпеки громадськості, залучених поліцейських та підозрюваних. У цій статті розглянуто тактику, яку застосовують працівники Національної поліції України при затриманні злочинців під час скоєння ними тяжких або особливо тяжких злочинів.

Метою статті є аналіз особливостей тактики, яку застосовують працівники Національної поліції України, при затриманні осіб, котрих застали під час учинення тяжкого або особливо тяжкого злочину та які намагалися втекти.

Матеріали та методи. Дослідження ґрунтується на основних наукових методах пізнання: аналізі, синтезі, індукції, дедукції, логічному методі. Вирішення обраних завдань досягнуто за допомогою застосування принципів комплексності, об'єктивності, системності тощо. Це створило передумови для всебічного дослідження особливостей тактики дій працівників Національної поліції України при затриманні особи, яку застали під час учинення тяжкого або особливо тяжкого злочину та яка намагалася втекти.

Результати. Службова діяльність працівників Національної поліції України, насамперед тих, які безпосередньо залучені до несення служби у режимі патрулювання чи реагування на повідомлення та звернення громадян, є пов'язаною із значним ризиком для життя та здоров'я поліцейських. Однією із типових ситуацій, що може виникнути під час несення служби, є безпосереднє виявлення осіб під час

учинення ними тяжкого або особливо тяжкого злочину. Зрозуміло, що злочинці, керуючись емоціями та реагуючи на їхнє викриття, вірогідно можуть зважитися на втечу або виявляють агресію до поліцейських. Безперечно, ця ситуація є потенційно небезпечною для працівників поліції, а тому потребує підвищеної уваги, зокрема з боку науково-педагогічних працівників навчальних закладів зі специфічними умовами навчання, що готують співробітників поліції. Зазначимо, що ці аспекти службової діяльності поліцейських набувають особливої актуальності з огляду на запровадження особливо правового режиму воєнного стану на території України [1]. Складні соціально-політичні процеси у нашій країні, що пов'язані зі збройною агресією російської федерації, призводять до зростання кількості тяжких та особливо тяжких злочинів [2, с. 71]. Ситуація ускладнюється і збільшенням кількості необлікованої вогнепальної зброї, вибухових пристроїв у різних категорій громадян, що також суттєво впливає на статистику кількості випадків збройного опору представникам правоохоронних органів.

У структурі професійної підготовки поліцейського розроблено чимало методичних рекомендацій стосовно забезпечення особистої безпеки та необхідності врахування психології правопорушника, однак недостатньо уваги приділено тактиці дій поліцейського в умовах активного опору правопорушників, в умовах територій, що характерні для зон, прилеглих до бойових дій [3, с. 175].

Водночас загальні правила щодо забезпечення особистої безпеки та необхідності врахування психології правопорушника є актуальними і досі. Також варто зважати і на численні рекомендації та поради практиків з огляду на нові виклики.

Очевидно, що працівники поліції мають перед прийняттям рішення про затримання особи врахувати обставини, що можуть ускладнити їхні дії (кількість осіб; наявність у них зброї або інших предметів; наявність предметів, які можуть бути використані як зброя; особливості місця затримання; час і можливість прибуття на допомогу інших нарядів поліції тощо). Врахувати ці обставини для прийняття об'єктивного рішення не завжди можливо шляхом послідовного ретельного аналізу, здебільшого реакція поліцейського повинна бути швидкою і рішучою, обумовленою радше стійко сформованими навиками, ніж аналітичними роздумами. З огляду на ці вимоги до тактики дій поліцейського, під час його навчання необхідно приділяти увагу практичному відпрацюванню подібних реакцій за допомогою методів квест-ситуацій і ситуативних завдань [4, с. 56].

Під час затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, необхідно пам'ятати, що поліцейський має право їх затримувати за наявності підстав, передбачених у ст. 208 КПК України [5]. Наявні випадки затримання особи без ухвали слідчого судді, суду, визначені ст. 208 КПК України, або виникли обґрунтовані обставини, які дають підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні кримінального злочину (а не кримінального проступку), –уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду або постанови керівника органу прокуратури затримати таку особу. Винятком є випадки затримання підозрюваного, обвинуваченого на підставі, визначеній у ч. 2 ст. 208 КПК України, а саме при підозрі особи у вчиненні злочину, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. За наявності інших неперевіраних даних, що дають підставу підозрювати особу у вчиненні злочину, вона може бути затримана нарядом поліції лише в тому разі, якщо намагалася втекти або виявила непокору законній вимозі працівників поліції. Строк такого затримання

під час дії воєнного стану не може перевищувати 260 годин. Можливість такого затримання обумовлена тим, що часто необхідність затримання виникає раптово і має невідкладний характер, здійснюється до внесення відомостей у ЄРДР.

Перший тактичний прийом поліцейських під час затримання – встановлення особи підозрюваного. Він передбачає отримання фізичного опису підозрюваного, включаючи його одяг, зріст, вагу та будь-які відмінні риси (приміром татуювання чи шрами). За можливості, поліцейські також можуть з'ясувати ім'я, вік та адресу проживання підозрюваного. Цю інформацію можна отримати від свідків (очевидців), із записів камер відеоспостереження або із поліцейських баз даних. Зважаючи на викладене, перед прийняттям рішення про переслідування і затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, потрібно чітко уявити правомірність дій працівника поліції.

Перед затриманням підозрюваного поліцейські повинні оцінити ситуацію, щоб визначити рівень небезпеки і будь-які потенційні ризики і для оточення, і для себе. Необхідно врахувати тип скоєного злочину, кількість підозрюваних, які брали участь у його вчиненні, наявність у них зброї. Якщо виникає ситуація з високим ризиком і небезпекою, поліцейські можуть викликати підкріплення або відкласти затримання, доки не буде додаткових ресурсів.

Переслідування осіб, підозрюваних у вчиненні злочину «по гарячих слідах» необхідно проводити наполегливо, рішуче, самовіддано, водночас не забуваючи про заходи безпеки у разі збройного чи фізичного опору з боку переслідуваного або його співучасників, що можуть перебувати поблизу. Привести в бойову готовність особисту зброю: надіслати патрон до патронника, змістити кобуру ближче до пряжки ремня, розстебнути її, перевірити, чи легко виймається пістолет, за необхідності перекласти зброю в більш зручне місце тощо. Під час переслідування потрібно бути пильним і мати на увазі, що злочинець може викинути або загубити знаряддя вчинення злочину (рушниця, ніж, кастет тощо), речі, які належать потерпілому або злочинцю,

коштовності або інші предмети (наприклад, фальшиві гроші, наркотики тощо), що стосуються вчиненого злочину. Під час переслідування і пошуку злочинця необхідно орієнтувати про його прикмети та крадені речі інших працівників поліції, тероборону, обслуговуючий персонал вокзалів, підприємств торгівлі та громадського харчування тощо. При розшуку та переслідуванні осіб, які вчинили, наприклад крадіжку речей у пасажирів, шахрайство, наряди поліції потрібно: а) тактично запросити потерпілих допомогти в пошуку; б) затримання проводити за можливості в малолюдних місцях, віддалених від прохідних дворів, зупинок міського транспорту та інших місць, де ці дії можуть ускладнитися через наявність великої кількості людей; в) особливу обачність, винахідливість і сміливість потрібно виявляти при затриманні групи осіб, що підозрюються у вчиненні злочину. Приймаючи рішення про їх затримати, не припиняючи спостереження за учасниками групи, по радіостанції, телефону або іншим способом запросити допомогу в оперативного чергового по правоохоронному органу і найближчих нарядів поліції, дружинників, працівників служби охорони для затримання злочинців та ін. Якщо допомога вчасно не надійшла, а зволікати із затриманням не можна, це потрібно зробити самостійно. Водночас важливу роль виконує фактор несподіванки та рішучі дії працівника правоохоронного органу. Наприклад, доцільно непомітно наблизитися до переслідуваних, перекрити їм можливий шлях відступу і коли вони майже не здатні чинити опір, голосно скомандувати: «Стій! Руки вгору!» і оголосити про затримання, наказати затриманим рухатись у даному напрямку, не випускаючи їх ні на мить з поля зору; г) якщо при затриманні використовується службовий собака, то перед тим як його застосувати слід двічі зробити попередження: «Стій! Пускаю собаку!» з наданням часу, достатнього для припинення правопорушення і виконання наказу. Перед пуском собаки треба впевнитись, що він прагне затримати саме підозрюваного, а не інших осіб. У разі заподіяння затримуваному укусів собакою потрібно

надати йому за можливості необхідну домедичну допомогу, дотримуючись заходів безпеки. Собака має виконувати команду «Охороняй!», перебуваючи на відстані двох-трьох метрів від затриманого; г) провести зовнішній огляд одягу, речей затриманого з метою вилучення зброї та інших предметів, які він може використати для нападу на поліцейського; д) в деяких випадках затримання з метою запобігання опору з боку особи, яка підозрюється у вчиненні злочину, доцільно вказувати мотиви, що не є прямими/істинними причинами затримання, наприклад, порушення особою громадського порядку, паспортного режиму тощо. Водночас затримання не обов'язково починати з перевірки документів, як це зазвичай відбувається при затриманні громадянина за адміністративне правопорушення, тому що підозрюваний замість документів може дістати зброю і застосувати її [6, с. 121; 7, с. 68].

Використання словесних команд є важливою тактикою, яку використовують поліцейські під час арешту. Поліцейські повинні представитися та давати підозрюваному чіткі, однозначні й стислі інструкції. Це може включати наказ підозрюваному припинити те, що він робить, кинути будь-яку зброю, яку він може тримати, або лягти на землю. Усні команди призначені для деескалації ситуації та запобігання заподіяння шкоди підозрюваним собі чи іншим.

Досвідчені працівники поліції реагують у таких ситуаціях інстинктивно, на основі попередньо сформованого досвіду тощо [8, с. 41]. Проте, це не означає, що зазначеними питаннями можна нехтувати, навпаки, особливості правового режиму воєнного стану створюють правові підстави для розширення методів впливу на правопорушника чи навіть дозволяють застосовувати більш кардинальні заходи примусу.

Якщо підозрюваний не виконує усних команд або створює безпосередню загрозу для громадськості чи службовців, може знадобитися застосування сили. Законодавство України дозволяє поліцейським застосовувати силу під час затримання, але лише тоді,

коли це необхідно та пропорційно загрозі з боку підозрюваного [5]. Рівень застосовуваної сили має бути мінімально необхідним для здійснення арешту та не повинен перевищувати того, що необхідно для контролю над ситуацією.

Дії наряду щодо затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочинів, вимагають від працівників поліції пильності, рішучості, витримки, вміння швидко орієнтуватись в обстановці та суворо дотримуватись вимог Закону України «Про Національну поліцію» [9].

Після приборкання підозрюваного поліцейські мають застосовувати засоби обмеження, щоб запобігти його втечі або заподіяння шкоди. Законодавство України дозволяє поліцейським використовувати кайданки або інші засоби обмеження під час затримання підозрюваного [5]. Офіцери повинні переконатися, що кайданки застібнуті не надто туго та не завдають підозрюваному дискомфорту чи травм.

Уповноважена службова особа (під час воєнного стану також і керівник відповідного органу прокуратури з урахуванням вимог ст. 37 КПК України), що здійснила затримання, повинна негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину вона підозрюється, а також роз'яснити право: мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього, негайно повідомити інших осіб про його затримання і місце перебування, вимагати перевірку обґрунтованості затримання та інші процесуальні права, передбачені КПК України. Вимога негайного повідомлення про права затриманого обумовлена тим, що це є гарантією реального та своєчасного забезпечення прав, свобод й інтересів затриманої особи. Про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, складається протокол (ст. 104 КПК України). Копія протоколу негайно під розпис вручається затриманому, а також надсилається прокурору.

Не лише етап прямого затримання має вагоме значення для працівника поліції. Стосовно осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, пра-

цівники поліції повинні приділяти увагу проведенню відповідного огляду зазначених осіб, а також огляду речей, що знаходяться при них, транспортних засобів і вилучення документів, інформаційних носіїв та інших предметів, які можуть бути доказами або використаними на шкоду їх здоров'ю, переконатися у відсутності у нього зброї та інших небезпечних предметів, а також записати дані потерпілих осіб та свідків учинення правопорушення.

Законодавство України дозволяє працівникам поліції проводити огляд підозрюваного та його оточення для виявлення доказів, пов'язаних із учиненням злочином [5]. Поліцейські повинні забезпечити проведення огляду таким чином, щоб не порушувати права чи гідність підозрюваного у присутності не менше двох понятих - осіб тієї ж статі.

Уповноважена службова особа зобов'язана доставити затриману особу до найближчого підрозділу органу досудового розслідування для подальшого розгляду та прийняття рішення щодо правопорушення. Підозрюваного слід перевозити безпечним та захищеним способом, і поліцейські повинні переконатися, що він не піддається будь-якій непотрібній шкоді чи дискомфорту.

Висновки. Працівники Національної поліції у межах виконання своїх функціональних обов'язків вирішують надзвичайно складні завдання, що вимагають значного фізичного і психічного напруження.

Через ситуацію в державі, спричинену агресією РФ, що характеризується зростанням злочинності та збільшенням кількості випадків злісної непокори з боку правопорушників законним вимогам працівників поліції, їх травмуванням та загибеллю, виникає потреба в особливому підході до вирішення сучасних завдань у сфері забезпечення особистої безпеки під час виконання службових обов'язків.

Загибель, поранення, травмування, професійні захворювання особового складу є не лише наслідком дій злочинців, а й необачності, неузгодженості дій поліцейських та невдалого їх планування. Недотримання заходів особистої безпеки, незнання специфіки певної ситуації та способів протидії злочинцям з

огляду на недостатню професійну підготовку працівників поліції також негативно позначаються на їхній діяльності.

Тактика дій працівників поліції при затриманні особи, яку застали під час учинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, потребує знань, умінь, навичок для здійснення ефективної професійної діяльності, формування у працівників поліції відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі заходів гарантування безпеки при виконанні оперативно-службових завдань.

Тактика, яку використовують поліцейські при затриманні злочинця під час скоєння ним тяжкого або особливо тяжкого злочину, вимагає високого рівня підготовки, навичок та обізнаності у ситуації. Ці тактики мають вирішальне значення для забезпечення успішного затримання підозрюваного, мінімізуючи ризик для них самих, оточення тощо.

Ключові положення, розглянуті у цій статті, забезпечують правоохоронним органам основу для ефективного реагування на серйозні злочини та проведення затримань. Підтримуючи постійний зв'язок, використовуючи стратегічне позиціонування, застосовуючи відповідну силу, коли це необхідно, і координуючи зусилля з колегами-поліцейськими, фахівці правоохоронних органів можуть збільшити свої шанси на безпечне затримання злочинців.

Окрім того, важливий акцент на професіоналізмі, повазі та дотриманні правових процедур. Працівники поліції повинні завжди дотримуватися принципів належного процесу та поводитися з підозрюваними з гідністю та повагою, навіть у складних і небезпечних ситуаціях. Роблячи це, вони можуть зберегти громадську довіру, зміцнити стосунки в громаді та забезпечити справедливість.

Тактика дій правоохоронних органів продовжує розвиватися разом зі змінами в суспільстві, а поліцейські департаменти прагнуть адаптуватися до нових викликів, застосовувати передовий досвід. Регулярне навчання, постійне оцінювання з акцентом на вдосконалення знань і навичок та механізми підзвітності є важливими для того, щоб поліцейські мали необхідні навички та знання для ефективного виконання своїх обов'язків.

Метою цих тактичних прийомів є підтримка громадської безпеки, захист суспільства і притягнення злочинців, що вчинили тяжкі чи особливо тяжкі злочини, до відповідальності. Поєднуючи тактичні навички, етичну поведінку та відданість справі, поліцейські виконують вирішальну роль у захисті суспільства та підтримці принципів закону та порядку.

Тактика, яку застосовують працівники поліції України при затриманні злочинців під час учинення ними тяжких злочинів, потребує комплексного і стратегічного підходу. У відповідності до своїх дій із законодавством України, правоохоронці можуть захистити і громадян, і себе, водночас забезпечивши успішне затримання підозрюваних.

Подальші наукові дослідження в цій галузі є важливими для розширення розуміння ефективної тактики, яку мають застосовувати поліцейські, затримуючи злочинців, що вчиняють тяжкі чи особливо тяжкі злочини. Можливі способи дослідження охоплюють вивчення тематичних досліджень, розробку й оцінку спеціалізованих навчальних програм для поліцейських, а також аналіз впливу технологій та інноваційних інструментів на тактику арешту. Крім того, порівняльні дослідження з іншими науковими галузями можуть запропонувати цінну інформацію про різні підходи та їх результати.

Список використаних джерел:

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
2. Воронцов А. В. Сучасний стан криміногенної ситуації в Україні: виклики часу. *Вивчення криміногенної ситуації в Україні та прогнозування її подальшої динаміки (вплив воєнних факторів)* : матеріали наук.-практ. круглого столу (м. Київ, 07 вересня 2022 р.) / редкол. : М. Г. Вербеньський, І. В. Опришко, О. Г. Кулик та ін. Київ : ДНДІ МВС України; Харків : Мачулін, 2022. С. 68-72.

3. Особиста безпека працівників правоохоронних органів, залучених до патрулювання : навчальний посібник. С. М. Банах, Ю. Р. Йосипів, М. Д. Курляк, В. М. Синенький та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 272 с.
4. Алгоритм дій поліцейських патрульної поліції під час забезпечення публічної безпеки і порядку : збірник ситуативних завдань. Ю. Р. Йосипів, Н. Д. Туз та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 68 с.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України, редакція від 28.04.2023 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
6. Тактичне керівництво та організація несення служби працівниками правоохоронних органів України в зоні проведення антитерористичної операції : навчальний посібник. Ю. Р. Йосипів, С. М. Банах, О. І. Тьорло, В. М. Синенький та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 136 с.
7. Підготовка та проведення спеціальних операцій у збройних конфліктах : методичні рекомендації. А. В. Ярославський, О. І. Тьорло, Ю. Р. Йосипів, І. Ю. Землянський, М. Д. Курляк та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 104 с.
8. Кісіль З. Р. Професійна деформація працівників органів внутрішніх справ України: історіографія та феноменологія. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія психологічна. 2014. Вип. 2. С. 33-44.
9. Про Національну поліцію : Закон України, редакція від 15.04.2023 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

References:

1. Ukaz Prezidenta Ukrainy «Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini» [Decree of the President of Ukraine "On the introduction of martial law in Ukraine"] vid 24.02.2022 r. № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> [in Ukrainian]
2. Vorontsov A.V. Suchasnyi stan kryminohennoi sytuatsii v Ukraini: vyklyky chasu. Vyvchennia kryminohennoi sytuatsii v Ukraini ta prohnozuvannia yii podalshoi dynamiky (vplyv voiennykh faktoriv) : materialy nauk.-prakt. kruhloho stolu [The current state of the criminogenic situation in Ukraine: the challenges of time. Study of the criminogenic situation in Ukraine and forecasting its further dynamics (influence of military factors): scientific and practical materials. round table] (m. Kyiv, 07 veresnia 2022 r.) / [redkol. : Verbenskyi M. H., Opryshko I. V., Kulyk O. H. ta in.]. Kyiv : DNDI MVS Ukrainy; Kharkiv : Machulin. 2022. 214 s. С. 68-72. [in Ukrainian]
3. Banakh S.M., Yosypiv Yu.R., Kurliak M.M.D., Synenkyi V.M. ta in. Osobysta bezpeka pratsivnykiv pravookhoronnykh orhaniv, zaluchenykh do patroliuvannia: navchalnyi posibnyk [Personal safety of law enforcement officers involved in patrolling: training manual]. Lviv: LvDUVS, 2020. 272 s. [in Ukrainian]
4. Yosypiv Yu.R., Tuz N.D. ta in. Alhorytm dii politseiskykh patrolnoi politsii pid chas zabezpechennia publichnoi bezpeky i poriadku: zbirnyk sytuatyvnykh zavdan [Algorithm of actions of patrol police officers during the provision of public safety and order: a collection of situational tasks]. Lviv: LvDUVS, 2019. 68 s. [in Ukrainian]
5. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine], redaktsiia vid 28.04.2023 r. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> [in Ukrainian]
6. Yosypiv Yu.R., Banakh S.M., torlo O.I., Synenkyi V.M. ta in. Taktychne kerivnytstvo ta orhanizatsiia nesennia sluzhby pratsivnykamy pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy v zoni provedennia antyterorystychnoi operatsii: navchalnyi posibnyk [Tactical management and organization of service by law enforcement officers of Ukraine in the area of an anti-terrorist operation: training manual]. Lviv: LvDUVS, 2016. 136 s. [in Ukrainian]
7. Yaroslavskiy A.V., Torlo O.I., Yosypiv Yu.R., Zemlianskyi I.Iu., Kurliak M.D., Moskovchuk M.O., Synenkyi V.M. Pidhotovka ta provedennia spetsialnykh operatsii u zbroinykh konfliktakh: metodychni rekomendatsii [Preparation and conduct of special operations in armed conflicts: methodical recommendations]. Lviv: LvDUVS, 2016. 104 s. [in Ukrainian]
8. Kisil Z.R. Profesiina deformatsiia pratsivnykiv orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy: istoriografiiia ta fenomenolohiia [Professional deformation of employees of internal affairs bodies of Ukraine: historiography and phenomenology]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. Seriiia psykholohichna. 2014. Vypusk 2. S. 33-44. [in Ukrainian]
9. Zakon Ukrainy «Pro Natsionalnu politsiiu» [Law of Ukraine "On the National Police"] redaktsiia vid 15.04.2023 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> [in Ukrainian]